

Nr 725

Av herr **Hæggbloom m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 94, angående ett system för permanent skördeskadeskydd, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 618 i Första kammaren)

Det system för skördeskadeskydd, som föreslås i proposition nr 94, är till sin allmänna konstruktion acceptabelt som ett försök att skapa skydd vid skördekatastrofer. Där man i förslaget möter ovissa och svårbedömbara faktorer, torde ingen annan utväg stå till buds än att låta systemet bli praktiskt prövat och sedan vidtaga de justeringar, som erfarenheten visar vara önskvärda. Vi framlägger därför inga ändringsförslag men vill anföra några synpunkter på förhållanden, som i propositionen lämnas utanför men som framhållits som betydelsefulla kompletteringar både av skördeskadeutredningen och i remissyttrandena över såväl denna som departementspromemorian.

Då administrationskostnaderna för skördeskadeskyddet skall bestridas av staten, kommer både jordbrukets kollektivt tillskjutna årliga bidrag och det statliga tillskottet att stå till förfogande för skaderegleringar. Därtill kommer det statliga garantibeloppet på 75 miljoner kronor och propositionens uttalande att om de ersättningsberättigade skadorna härigenom inte kan täckas, får frågan om medelsanvisning prövas av statsmakterna i särskild ordning. Detta bör utesluta risken för att inte ersättning skall kunna utgå enligt systemets principer.

På självriskens sida innebär emellertid systemet risk för svårbemästrade svårigheter för många jordbrukare. Medeltalet för storleken av denna självrisk per ha redovisas uppgå till 135 kronor per ha, vilket betyder att för t. ex. ett jordbruk av 30 ha storlek, alltså ungefär ett ordinärt familj jordbruk, inkomstminskningen i förhållande till normal skörd kan komma att uppgå till ca 4 000 kronor, innan skördeskadeskyddet träder i funktion. Lägges därtill den mera svårbedömliga individuella risken, som brukaren skall stå med hänsyn till normala skördevariationer, kan självriskan för jordbruk av omnämnd storlek komma att uppgå till ca 8 000 kronor enligt vad som kan utläsas av propositionen. För jordbrukare med relativt små kapitalinsatser och vars huvudsakliga försörjningskälla är arbetsinkomsten från jordbruket kan sådana inkomstbortfall medföra betydande svårigheter, som inte kan redas upp utan anlåtande av upplåning.

Det finns därför anledning erinra om Landsorganisationens i Sverige remissyttrande, att den ställer sig tveksam till en fullständig avveckling av skördeskadelånen, innan det nya systemet praktiskt prövats. Skördeskadelån ingick också bland de av skördeskadeutredningen föreslagna åtgärderna, och deras betydelse har även understrukits i remissvaren från jordbruksorganisationerna, Kooperativa förbundet m. fl. Denna hjälpåtgärd har också upprepade gånger kommit till användning för att minska skadeverkningarna av 1950-talets skördekatastrofer. I ett system som syftar till att göra särskilda åtgärder obehövligen vid kommande skördekatastrofer är någon form av lånekredit ofrånkomlig. Störst betydelse har detta för jordbrukare, som relativt kort tid suttit vid sina jordbruk och inte hunnit skaffa sig tillräckliga resurser av outnyttjat kreditvärde. Ett garantilånesystem i stil med vad som tillämpats vid 1960 års skördeskadelån borde vara förhållandevis lätt att ge permanent bestånd. LO förordar också ett sådant kreditgarantisystem. Jordbrukets organisationer framhåller att skördeskadelånen skulle öka i värde, om lånebeloppet kunde upptagas till beskattning under det år det utbetalas och amortering sedan fick betraktas som avdragsgill kostnad. Ett system för sådan anordning har föreslagits i motionerna I: 704 och II: 864 vid 1960 års höstriktdag, till vilka vi hänvisar. Utformade som skördeförskott skulle dessa lån smidigt kunna anpassas efter behoven utan att medföra framtida skattebörd.

Möjlighet till sådana skördeförskott torde vara nödvändig för nytillträdande jordbrukares förmåga att klara skördeskadesystemets självrisk och även vara av betydelse för övriga jordbrukare med svag ekonomi. När det gäller jordbrukare, som någon längre tid varit verksamma i yrket, ligger en annan utväg närmare till hands. Om jordbrukarna medgäves rätten till årliga avsättningar till ett lantbrukskonto, enligt samma system som till skogskonto, av belopp motsvarande ungefär den självrisk som i genomsnitt årligen får bäras, skulle säkert många jordbrukare använda sig av denna möjlighet att själva skapa garanti för att kunna klara självriskerna vid det föreslagna systemet för skördeskadeskydd. Önskvärdheten av sådan anordning har understrukits av flera remissinstanser. Den nu medgivna förlustutjämnningen fyller inte ett sådant sparkontos funktion. Förlustutjämnning skapar viss skatterättvisa om ett gott år följer efter dåliga men möjliggör inte skattefri reservation från ett gott år till att täcka kommande års förluster. Rätten till förlustutjämnning innebär ingen stimulans till sparande, men sparande för att möta självriskerna är ett nödvändigt komplement till det föreslagna systemet för skördeskadeskydd.

Motioner om utredning rörande sådana sparkonton har redan behandlats av årets riksdag, varför vi är förhindrade ställa yrkande därom. Vid utformning av förslag till komplettering av det föreslagna systemet för skördeskadeskydd med åtgärder, avsedda att underlätta för jordbrukarna

att prestera den självrisk som systemet för skördeskadeskydd förutsätter, måste givetvis av oss här anförda synpunkter prövas, liksom vad en minskning av självriskens storlek skulle innebära och hur en sådan skulle kunna finansieras.

Från det obligatoriska skördeskadeskyddet har i propositionen undantagits den fältmässiga grönsaksodlingen. Dess nära samhörighet med övrig växtodling på åker är dock uppenbar. Katastrofriskerna är lika stora och sannolikt i högre grad kännbara, därför att skördarna representerar höga hektarvärden. I det läge som föreligger, med bristfällig eller obefintlig skördestatistik och utan utredning om vilka utvägar som finns för finansieringen av ett skördeskadeskydd för köksväxtodlingen o. d., kan tyvärr ett skördeskadeskydd för dessa grödor inte inkopplas i systemet från starten, men vi anser rimligt att dessa odlingar inte blir bortglömda, utan att riksdagen påkallar ett omedelbart igångsättande av de förberedande undersökningar, som är nödvändiga för ett framtida ordnande av ett sådant skydd.

Med hänvisning till vad vi här anfört hemställer vi,

1) att riksdagen ville begära förslag av Kung. Maj:t till åtgärder för att skapa möjlighet för jordbrukarna att stå den självrisk, som skördeskadeskyddet förutsätter, enligt de riktlinjer som i motionen angivits, samt

2) att riksdagen av Kungl. Maj:t ville begära igångsättande av sådana undersökningar, som är nödvändiga för att i systemet för skördeskadeskydd jämväl intaga skydd för trädgårdsodlare och för fältmässig grönsaksodling.

Stockholm den 7 april 1961

Einar Hægglom

Jöns Nilsson

Erik Magnusson

i Bästekille

i Tumhult

Eric Nilsson

Hans Wachtmeister

Fredrik-Adolf Hamilton

i Svalöv

Rolf Eliasson

Lennart Stiernstedt

Carl Eric Hedin